

Kräftfiske i mytomspunna Oppsjön

Den gångna veckan har det åter fiskats kräftor i Oppsjön på Kökar, efter tre års uppehåll. Fortfarande sitter bomärkena på kräftburarna.

För Marianne Danielsson är sjön mycket speciell, men till skillnad från hennes mamma har hon inte sett till sjöfrun.

För de tolv gårdar som har rätt att fiska kräftor i Oppsjön i Karlby begränsas antalet burar till tio. Totalt låg alltså max 120 burar, eller mjärdar, i sjön under förra veckan då kräftfiske var tillåtet. Upphållet under tre år berodde på att sjön var utfiskad på kräftor, men nu är de tillbaka med besked, kan Marianne Danielsson vittna om.

– Fångsten har varit god, speciellt de första två nätterna. Men vi har också fått släppa tillbaka många som är för små.

Nu kan hon åter bjuda sina släktingar på kräftor.

– De kommer från Sverige i höst och då blir det kräftkalas.

I Karlby samfällighet har man månat om den gamla traditionen att märka sina burar med gårdarnas bomärken, som har använts för att man ska ha bättre koll på vilka som fiskar. För Marianne Danielsson är det viktigt att traditionen bevaras.

– Det är ett sätt för oss att behålla kontakten med våra rötter.

Det gäller dock att vara varsam var man sätter sina mjärdar. Oppsjön är mycket djup och botten sluttar kraftigt runt om.

– Det är lätt hänt att mjärdarna rullar iväg. Varje år är det någon som förlorar mjärdar. Sjön ska vara 17 meter djup på sina ställen.

Det var Mariannes mormors far och morfars far som planterade in kräftorna i Oppsjön. De tog hem idén från Stockholm när de var där för att sälja fisk.

– Det var hiskeligt vad mälarfiskarna fick bra betalt för de där odjuret, sa de när de kom hem. De började tillverka egna burar och fick in pensionspengar genom kräftförsäljningen.

Oppsjön, som numera fungerar som vattentäkt för hela Kökar, har genom århundradena omgärdats av mystik. På 1600-talet trodde man att sjön var ett tillhåll för troll och man placerade därför två runstenar vid sjön.

Sjön väcker minnen. För Marianne Danielsson är Oppsjön mycket speciell. På 60-talet rodde hon över den för att mjölka korna.

– Runstenarna skulle skydda mot trolldom så länge texten fanns kvar. För att bevara den klädde man in den ena stenen med näver, berättar Marianne.

Historierna om trollet vid Oppsjön finns att läsa i **Ulla-Lena Lundbergs** bok *Kökar* där bland annat en text från 1667 finns återgiven: *Vid ett träsk benämndt Karlby Oppsjön, säga kökarsborna tvenne runstenar vara.*

Trots otaliga dykningar och arkeologiska efterforskningar har inga runstenar hittats i eller vid sjön.

I samma bok berättas om sjöfrun som ska ha synts i sjön. *En gång uppträdde hon som en gumma som plockade hasselnötter vid stranden, en annan gång försvann hon i böljorna i skepnad av ett svin, en tredje gång i skepnad av ett får.*

Marianne har inte själv sett sjöfrun, men hennes mamma har berättat om sina iakttagelser.

– Hon sa att sjöfrun hade långt hår, men hennes ansikte såg hon aldrig. Hon berättade också att sjöfrun hade sju kor och att hon brukade sitta på grynnan där borta och locka på dem, säger Marianne och pekar ut mot sjön samtidigt som hon ropar samma lockrop som sjöfrun använde.

Marianne Danielsson har

själv lockat på kor över sjön. I början av 60-talet rodde hon över sjön för att mjölka korna som betade på andra sidan.

– Men oftast kom de inte till vattenbrynet, utan jag fick gå ända ner till Saltsjön för att mjölka dem.

På dentiden sköljde man också sina kläder i sjön efter att de tvättats.

– Alla gårdar hade en egen klapphäll vid sjön.

Sedan dess har sjöns utseende förändrats, allt mer växtlighet syns i vattnet och på botten ligger alger som rullat ihop sig till små bollar.

– Det finns inget avlopp som mynnar ut i sjön, utan jag tror att det är på grund av det luftburna kvävet som algerna och sjökräset växer. Så kommer det nog att vara så länge vi är beroende av oljeförbränning.

Precis som förr njuter Marianne av sjön och hon rör ibland ut med båten för att känna stillheten.

– Det är speciellt för mig att ro i Oppsjön. En bild som finns kvar i mitt inre är när jag och den man som senare skulle bli min make låg ute på sjön i månnskenet. Det var otroligt fridfullt.

ANDERS SIMS
anders.sims@nyan.aland.fi

Foto: ERKKI SANTAMALA
erikki.santamala@nyan.aland.fi

Stora bilden. Det finns många skrönor om vad som rört sig i Oppsjöns vatten. Många har berättat om sjöfrun, men det var längesedan någon såg henne.

Bomärken. Fortfarande märks kräftmjärdarna som används i Oppsjön med gårdarnas bomärken.

Febrilt fiskande. Totalt 120 burar och mjärdar får sättas i sjön under den vecka som kräftfisket pågår.

Algbollar. De här algbollarna har bildats i Oppsjön.

Oppsjöns omgivning. På den här kartan från 1903 kan man se hur skiftena formar en solfjäder med Oppsjön som utgångspunkt.

